

Struktura odvětví

Odvětvová struktura

Ing. Ladislav Tyll, MBA, Ph.D.
Vysoká škola ekonomická v Praze

Obsah přednášky

- **Odvětвовá struktura**
- **Struktura odvětví**

Strukturální politika

Struktura = prvky a vztahy mezi nimi

Národohospodářská politika → monetární (expanzivní, restriktivní)
→ fiskální
→ strukturální

Průmyslová politika → Technická
→ Proexportní
→ Strukturální → Vlastnictví
→ Velikost (SME, VP)
→ Regiony
→ Změny odvětvové struktury

Nesmíme tedy zaměřovat průmyslovou politiku pouze se strukturální politikou !!!

Strukturální politika

- Cíle:**
1. Pomáhat odvětvím zasaženým strukturální krizí (snižovat negativní sociální dopady)
 2. zabezpečit rozvoj nových perspektivních odvětví (podpora inovačního procesu)

Vývoj:

50.-70. léta

- výrobkově orientovaná politika
- stát určoval, která odvětví budou nosná a která budou utlumena

80.-90. léta

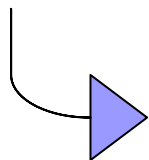
- Liberální přístup
- Stát - formuje výrobní **faktory**, aby mohli probíhat strukturální změny
- cíl: zvýšení výkonnosti podniků
 - kvalifikovaná pracovní síla
 - podmínky hospodářské soutěže
 - věda + výzkum
 - otevírání ekonomiky světa
 - daňová reforma (přechod od přímých na nepřímé daně)
 - regulace některých cen
- docházelo k tzv. „Krizovým kartelům“ (hl. v Japonsku)
- členění odvětví na „nová“ a „stará“ resp. „růstová“ a „nerůstová“
- názor - přenechat některá odvětví rozvojem zemím

Dnes

- ještě větší liberalismus - neexistuje neefektivní struktura, jen v ní působící podniky
- vytvořit vhodné podmínky a vystavit podniky mezinárodní konkurenci

Strukturální politika

Odvětвовá struktura = zastoupení jednotlivých odvětví na celkové průmyslové produkci

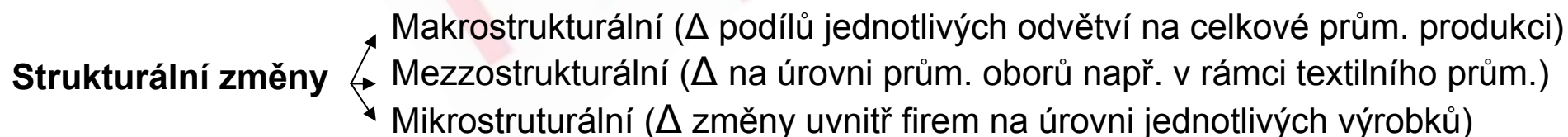
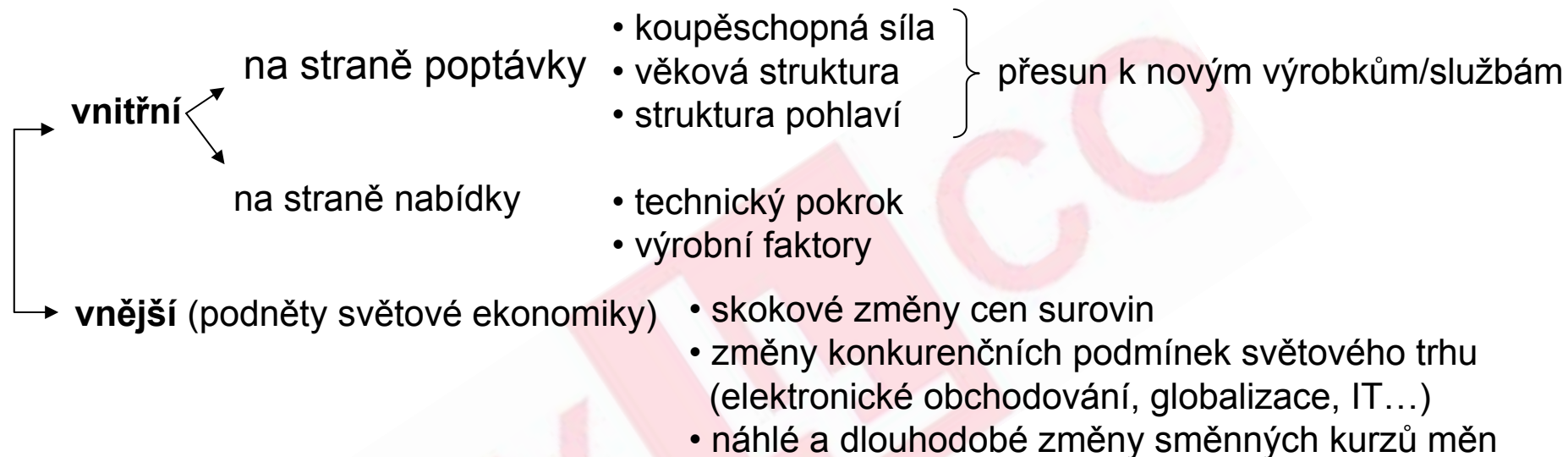
Strukturální analýza: podíl jednotlivých odvětví na:

- výrobě
- tržbách
- zaměstnanosti
- vývozu
- zisku
- aj.

Struktura odvětví = vztah mezi podniky v odvětví

Strukturální politika

Faktory vytváření odvětvové struktury

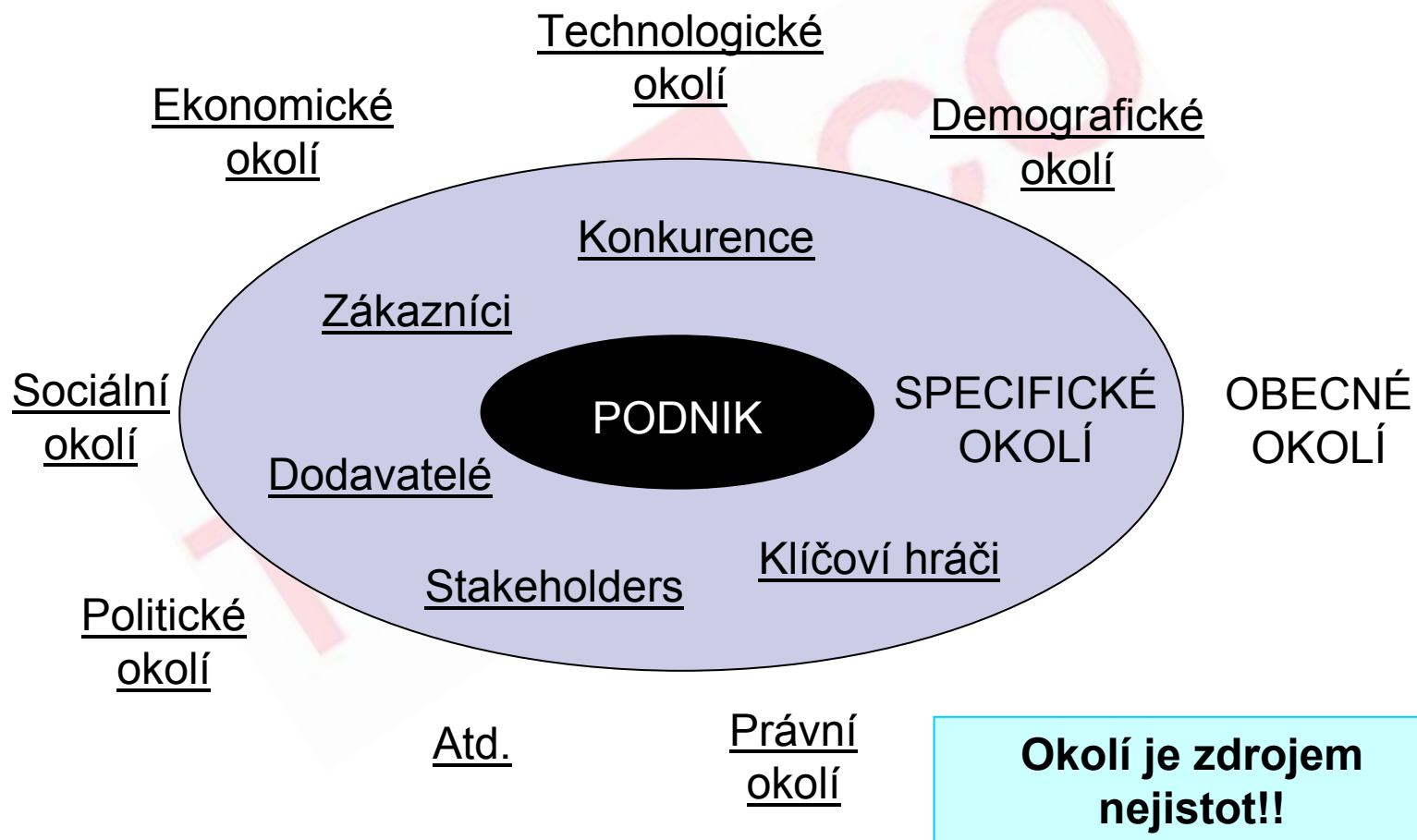
Struktura odvětví

= vztah mezi podniky v odvětví

Průmyslové odvětví = soubor podniků, které vyrábějí průmyslové výrobky se stejným ekonomickým určením, při jejichž výrobě byly použity stejné druhy surovin a materiálů nebo stejné technologické postupy.

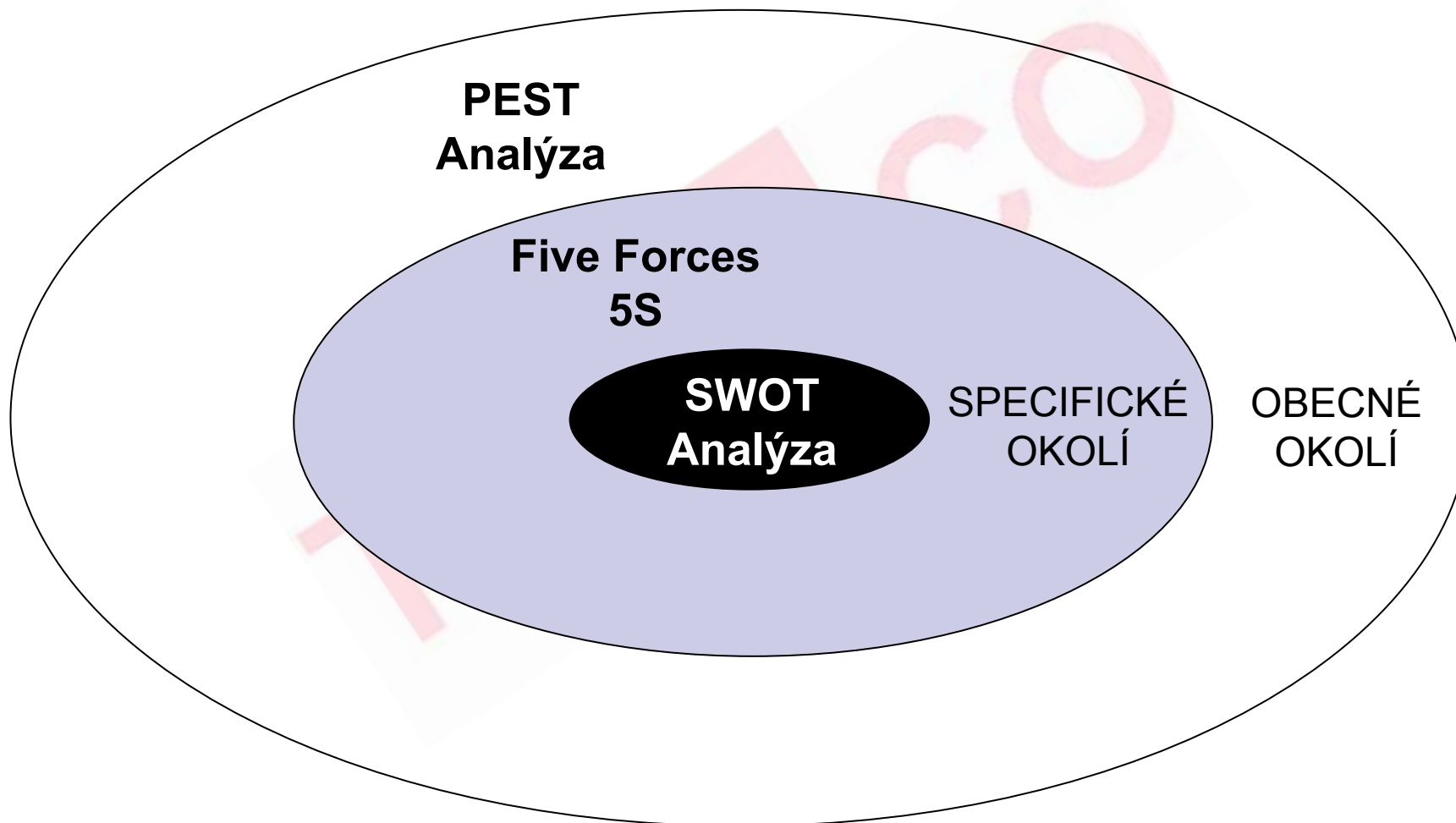
Struktura odvětví

Podnikatelské prostředí

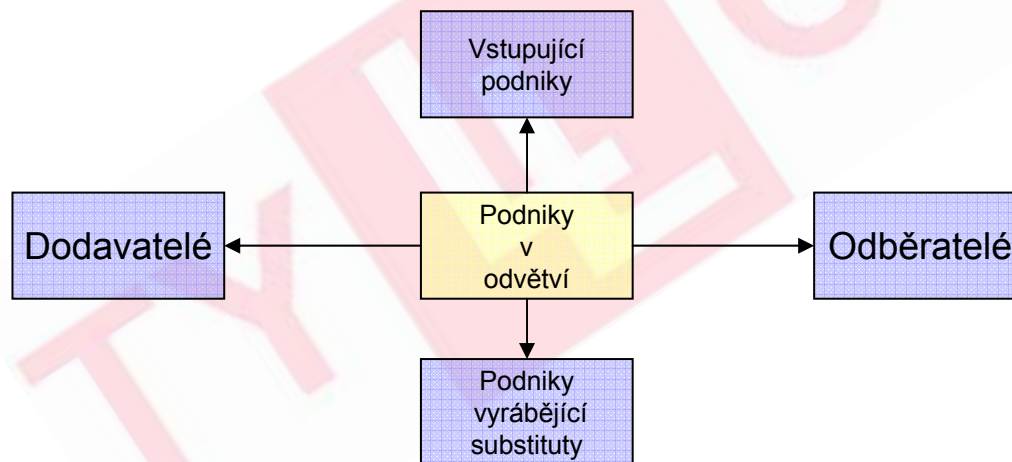
Struktura odvětví

Podnikatelské prostředí - mapování okolí

Struktura odvětví

Porterův model 5 faktorů

Struktura odvětví

Porterův model 5 faktorů - Dodavatelé

Vyjednávací síla dodavatelů je tím vyšší, čím je jejich produkt specializovanější, čím jsou organizovanější, čím dražší je pro mne přechod na jiný produkt, když mají možnost vertikální integrace.

- ❖ Jaké je postavení mých dodavatelů na trhu? Jak je silný?
- ❖ Jak jsem na něm závislý?
- ❖ Může mne ohrozit (cenou, výpadkem)?
- ❖ Jaké riziko u něho existuje?
- ❖ Čím nebo jak ho mohu nahradit?

Struktura odvětví

Porterův model 5 faktorů - Odběratelé

Vyjednávací síla zákazníků roste, když - je jich omezený počet, mají malé náklady spojené se změnou dodavatele, mají malé marže, produkt není diferencován a není tažen poptávkou.

- ❖ Kdo je nosný zákazník?
- ❖ Jaké segmenty a jaká četnost v segmentech?
- ❖ Co potřebuje a co si přeje ode mne dostat?
- ❖ Kdo, kde a proč je náš potenciální zákazník?
- ❖ Jak se změní náš zákazník v budoucnosti?

Struktura odvětví

Porterův model 5 faktorů - Substituty

Cenová elasticita poptávky je měřítkem nebezpečí nahrazení substitutem – pokud je elasticita poptávky 1 – je tu silná závislost mezi cenou a spotřebou a tedy nebezpečí náhrady.

Co a kdo mne může nahradit?

- ❖ Jakou má zákazník možnost nahradit můj výrobek (službu)?
- ❖ Pro pokrytí stávající potřeby
- ❖ Pro případ změny těchto potřeb
- ❖ Proč by to měl (neměl) dělat?
- ❖ Co z toho bude mít?

Struktura odvětví

Porterův model 5 faktorů - Nově příchozí

- ❖ **Jaké jsou bariéry vstupu a bariéry odchodu?**
- ❖ **Objevují se noví konkurenti?**
- ❖ **Čím mohu zabránit vzniku nových konkurentů?**

Faktory určující velikost hrozby vstupu nových konkurentů:

- ❖ Síla pozice značky na trhu
- ❖ Výhoda nízkých nákladů
- ❖ Diferencovanost služby
- ❖ Legislativní omezení nebo podpora
- ❖ Vysoké nároky na vstupní kapitál
- ❖ Technologické podmínky
- ❖ Přístup k distribučním kanálům

Struktura odvětví

Porterův model 5 faktorů - Podniky v odvětví

Intenzita rivality mezi konkurenty záleží na počtu klíčových hráčů – snižování cen, masivní marketingová podpora a časté zavádění inovací indikuje vysokou koncentraci firem na trhu

- ❖ Koncentrace firem a jejich podíl na trhu
- ❖ Kapacita konkurence a její využití
- ❖ Konkurenční strategie
- ❖ Průmyslové skupiny „groups“
- ❖ Míra globalizace (internacionalizace)
- ❖ Šíře záběru konkurence (jaké aktivity)

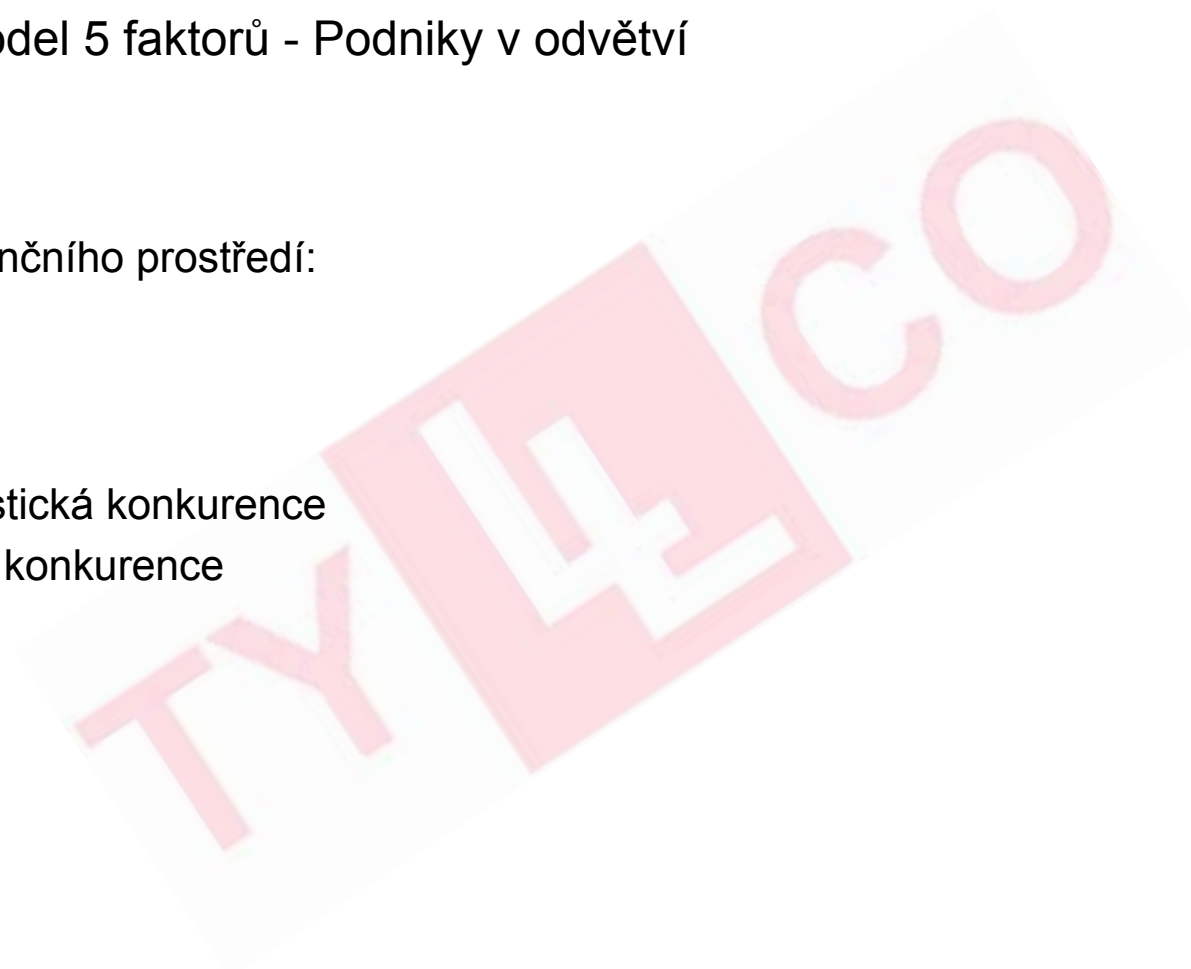

Struktura odvětví

Porterův model 5 faktorů - Podniky v odvětví

Typy konkurenčního prostředí:

- Monopol
- Oligopol
- Monopolistická konkurence
- Dokonalá konkurence

Typy odvětví

Cyklická odvětví (v souladu s hospodářským cyklem) např. automobilový průmysl

Neutrální odvětví (bezprostředně s hospodářským cyklem nesouvisí) např. potraviny, farmacie

Anticyklická odvětví (dosahují v krizových fázích hospodářského cyklu nejlepších výsledků)
např. zábavní průmysl

Roztříštěné odvětví (mnoho firem hl. SME, žádná nemá významný podíl na trhu)
např. drobní obchodníci, zemědělci nebo kreativní služby (marketingové agentury,
poradenské firmy, cestovní kanceláře).

Vznikající odvětví

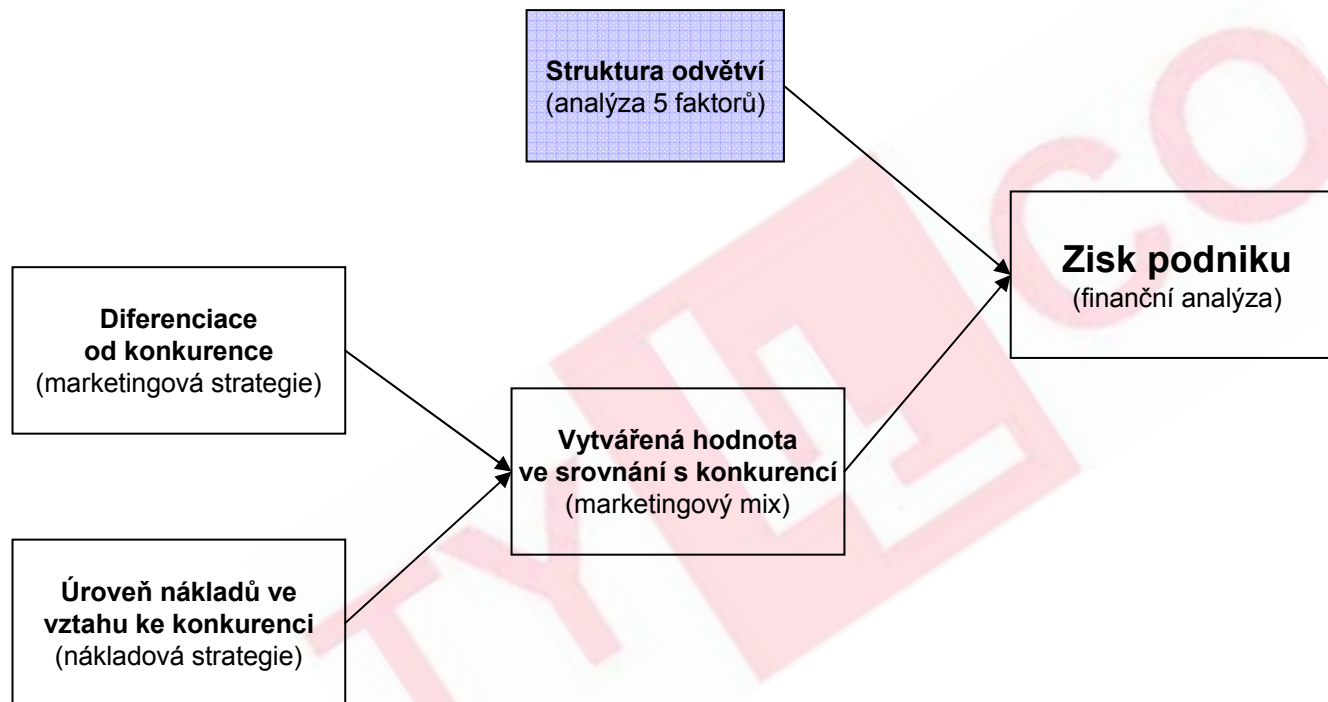
Zanikající odvětví

Pracovně náročná odvětví

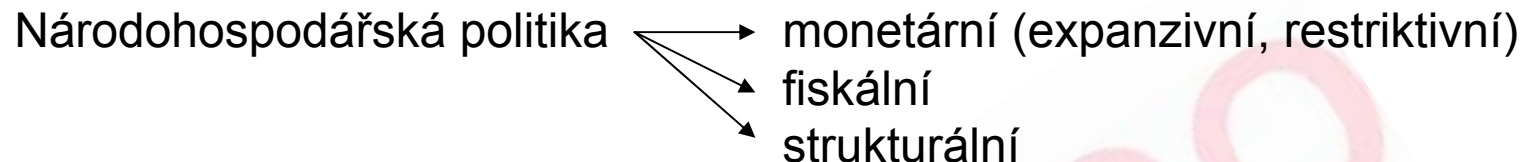
Kapitálově náročná odvětví

Investičně náročná odvětví

Faktory podnikového zisku

Nástroje k prosazování strukturálních změn

Objektivní adresné zásahy státu (podpora) vedoucí ke změně odvětvové struktury:

1. Vyhlášení podmínek pro stanovení cíle strukturálního cíle
např. snížení spotřeby materiálu, energie, zvýšení zaměstnanosti, dosažení určité rentability, efektivního vývozu apod. - if YES = dotace, nižší daně, levnější úvěr
2. Adresná podpora jednotlivým podnikům
nutný kvalifikovaný výběr, např. zbrojním podnikům při přechodu na civilní výrobu
3. Vypisování státních zakázek
4. Útlum neperspektivních výroby
Nástroje:
 - úvěrová politika
 - celní politika
 - zpřísnění požadavků na technicko-ekonomické parametry
 - účelové dotace nebo úvěry při změnách výrobních programů
 - mzdové dotace na rekvalifikace pracovníků